СТАНОВИЩЕ

От Доц. д-р Мирослава Веселинова Йорданова, дм. вътрешен член на Научно жури за

МУ- Пловдив, назначена със Заповед Р-6321/14.10.2026 г

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“

На тема: „Сравнителна оценка на хронологична, зъбна и костна възраст на българската популация при деца от 7–12 годишна възраст“

Автор: д-р Кемал Алим Смаили, редовен докторант в катедра по Ортодонтия на ФДМ– МУ – Пловдив

Научни ръководители: доц. д-р Силвия Кръстева, дм
Професионално направление: Дентална медицина

Докторска програма: Ортодонтия

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Бележки и коментар по документите:

Въпреки късното предоставяне на комплекта материали за оценка от членовете на НЖ /15 календарни дни преди окончателния срок за предаване на становища и рецензии /, той е в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ), Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Пловдив.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от Катедрения съвет на катедра по Ортодонтия на ФДМ, МУ– Пловдив във връзка с протокол на Катедрен съвет № 4/07.11.2025 г. от Доц. д-р Мирослава Веселинова Йорданова, дм. Ръководител на катедра по Ортодонтия на ФДМ, МУ– Пловдив.

Докторантът е приложил 3 пълнотекстови публикации по темата на дисертационния труд и 2 участия в научни конгреси.

Дисертационният труд е написан на 174 стандартни страници и е онагледен с 68 таблици и 52 фигури. Литературната справка включва 166 литературни източника, от които 6 на кирилица като 1 от тях е автоцитиране. В библиографията около 40% от литературните източници са от последните десет години, което потвърждава съвременността на труда. Посочени са основните използвани съкращения, за улеснение на читателя. Всички необходими части на дисертационния труд присъстват, но с леки неточности в структурно отношение: заключенията от дисертационния труд би следвало да са поставени преди изводите, защото последните се формулират на базата на заключенията.

Данни за кандидата:

Д-р Кемал Алим Смаили е роден на 6 май 1991 г. Завършва средното си образование в гимназия „Мехмет Акиф Колеж“ в Прищина, Република Косово.

През 2016 г. завършва висшето си образование във Факултет по дентална медицина към университет в Истанбул, Турция, където придобива професионална квалификация „Лекар по дентална медицина“. От 2021 г. осъществява клинична дейност като лекар по дентална медицина в дентална клиника „Смаили Дент“ в гр. Призрен, Косово.

През 2021 г. започва обучението си като редовен докторант в Катедрата по ортодонтия към Факултета по дентална медицина на Медицински университет – Пловдив, под научното ръководство на доц. д-р Силвия Кръстева, дм.

2. Актуалност на тематиката

Определянето на темповете и пиковете на растеж на лицевия скелет трябва да съпътства всеки лечебен план на подрастващ пациент. От една страна разнообразието от показатели за оценка на началото и края на пубертетния период налага научно верифициране

на тяхната точност и надеждност при прилагане към различни възрастови групи деца. От друга страна хронологичната възраст понякога варира в широки граници спрямо биологичното съзряване при различни етноси, пол и др. В тази връзка дисертацията е от особен интерес и практическа значимост за ортодонта, защото прави сравнителна характеристика на хронологична, костна и зъбна възраст при българската популация деца на 7-12г.

3. Познаване на проблема

Авторът показва добро познаване на научната проблематика свързана с методите на оценка на индикаторите на зъбно, костно съзряване и привежда информация от около повече от 160 проучвания у нас и в чужбина.

4. Методика на изследването

За провеждане на ретроспективното изследване в дисертационния труд е избран рентгенологичен подход с утвърдени методики на Demirjian, Willems, Baccetti, Lamparski, Björk за определяне на зъбна и костна възраст. Те са приложени върху ортопантомографии, профилни телерентгенографии и рентгенографии на ръка и китка едновременно за един и същ пациент. Определена е таргетна група по прецизирани критерии. Тя включва 52 деца, от които 26 момчета и 26 момичета като възрастовия диапазон е стеснен на 7-12 год. в сравнение с друго проучване на българската популация. Методиките на работа са добре описани и онагледени. Статистическите методи използвани за обработка на данните са подходящи за поставените научни задачи и позволяват извършването на сравнителен анализ и установяване на зависимости между изследваните показатели.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Предоставената за оценка научна разработка притежава всички необходими части, пропорционално разпределени: въведение и литературен обзор – 44 стр., цел, задачи, материал и методики – 23 стр., резултати с обсъждане – 58 стр., заключения и изводи – 3 стр., приложения 14 стр.

Литературният обзор е обстоен, добре структуриран и пряко свързан с темата на дисертацията. Разгледани са основните особености на хронологичната, зъбната и скелетната възраст, както и процесите на растеж и развитие на зъби и зъбни дъги. Подробно са представени методите на Demirjian, Willems и Nolla за определяне на зъбната възраст, както и методите за оценка на скелетната зрялост чрез шийните прешлени и рентгенография на ръка и китка. Особено внимание е отделено на предимствата и недостатъците на различните методи, тяхната точност и приложимост при отделни популации. Разгледани са съвременни научни изследвания, които показват значението на половите и популационните различия при определяне на биологичната възраст. Направените изводи от литературния обзор обосновават необходимостта от собствено проучване и създават подходяща основа за формулиране на целта и задачите на дисертационния труд. Целта е ясно изказана и за нейното постигане са съставени 5 задачи.

Резултати по задача 1 представят научно доказана информация за силна корелация между хронологична и зъбна възраст, но с различия в отчитаните данни, в зависимост от използвания метод / Demirjian или Willems/. Задача 2 доказва много силна зависимост на хронологичната възраст с костна, като това е проверено за два от най- използваните методи за оценка на последната / Lamparski и Baccetti/ с посочване на полови различия. Важна е информацията получена при изпълнение на задача 3, тъй като в нея се изследва зависимост на зъбната и костната възраст отчетени общо по 4 методи с различни комбинации между тях. Потвърждава се, че и двата показателя са добри детерминанти на физиологичното съзряване, показващо превес по отношение на скоростта при момичета. В задача 4 се подлага на проучване поизоставен днес метод за определяне костната възраст /този на Björk/ базиран на оценка развитието на фалангите върху ренгенография на ръка и китка. Отчетена е неговата

съпоставимост с данните получени за зъбна и хронологична възраст при едни и същи деца. Целите на задача 5 следват резултатите от предходните задачи.

По всички задачи са изработени таблици и фигури, които да илюстрират получените резултати по- пълно. Обсъждането съпоставя дисертационните резултати с други проучвания. Съществено внимание е отделено за интерпретация на приликите и различията с друго съвременното проучване на българската популация.

Дисертацията придобива завършен вид чрез заключенията. Те обобщават за клинициста събраната информация за съответствието между хронологичната, зъбната и костната възраст при български деца от 7 до 12 години.

Направени са 8 изводи с критична отметка от самият автор, за тяхната релевантност само към изследваната извадка.

Стъпвайки върху научни доказателства дисертационният труд съдържа приноси с научно-теоретичен и научно-приложен характер. Практическо приложение има предложения алгоритъм за последователно използване на различни диагностични методи за оценка на растежния потенциал.

Научно-приложно значение има и препоръката за използване на рентгенография на ръка и китка в случаите, когато оценката на скелетната зрялост по шийните прешлени е неясна и е необходимо допълнително уточняване.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Д-р Смаили представя общо 5 разработки във връзка с дисертационния труд. Три са пълнотекстовите публикации, две в реферирани международни и български специализирани научни списания и една в международно нереферирано издание. Във всички той е първи автор. Две са участията в национални научни конференции.

7. Автореферат

Авторефератът отговаря по обем и структура на изискванията и отразява основните компоненти и постигнати резултати в дисертацията. Той не съдържа нужният списък с участията в научни форуми свързани с дисертационния труд.

Критични бележки

Не следва да бъде отчетен като оригинален, приносът за направен за първи път сравнителен анализ на методите за определяне на костната и зъбна възраст при деца, защото такова проучване вече е правено от друг автор, но върху по широк възрастов диапазон деца у нас.

Обемът и подборът на извадката е съществено завишен от този представен на дисертационната разработка при вътрешната защита, но все още резултатите по този обем са неприложими за цялата българска популация.

Съществува повтаряемост на таблици и фигури с еднакво съдържание посочени едновременно в главите Материал и методика и Резултати. Следва те да отпаднат в една от главите-забележка отправена още на етапа предварителна защита.

Не е предоставено положително становище от комисията по етика относно проведеното научно изследване към момента на предаване на документите за оценка от НЖ.

Горе посочените критични бележки са с препоръчителен характер и не намалява съществено значимостта на разработка, но биха подобрили нейната прецизност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Актуалността на проблема, характерът и обемът на предоставения дисертационен труд на тема „Сравнителна оценка на хронологична, зъбна и костна възраст на българската популация при деца от 7–12 годишна възраст“ на д-р Кемал Алим Смаили актуализира данните за пубертетното развитие на българските деца макар и за по малък обем извадка.

Положително оценявам практическата насоченост на изследването и стремежът с получените резултати да се подпомогне изборът на оптимален момент за провеждане на функционално ортодонтско лечение.

За съществени приноси считам установените зависимости между различни методи за определяне на биологичната зрялост и анализирането на половите различия. Направено е комплексно сравнение на хронологичната възраст с няколко различни метода използвани за отчитане на зъбната и скелетната възраст при едни и същи български деца във възрастов диапазон от 7-12г.

Дисертационният труд представлява логическо построено, технически издържано и завършено научно изследване с научна и практическа стойност на получените резултати.

Научният труд показва, че д-р Кемал Алим Смаили има теоретични знания и професионални умения по научна специалност Ортодонтия като демонстрира качества за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Дисертацията отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ

Поради гореизложеното, давам своята ***положителна оценка*** за дисертационен труд на д-р Кемал Алим Смаили и ***предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'*** на д-р Кемал Алим Смаили в докторска програма по Ортодонтия.

Заличено на основание
Чл.5 §1, б "в" Регламент (ЕС)2016/679

13.11 2026 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Мирослава Веселинова Йорданова-Чапрашикян, дм.